

Monta totuutta, kaikki yhtä tosia

Internetin on sanottu syrjäyttävän milloin lehdet, milloin television. Sen on sanottu tuovan uuden haasteen tiedotusvälineille. Ehkä se tuokin, mutta haaste ei ole uusi formaatti, johon vanhat kaavat ja vanha tiedonvälityskulttuuri voitaisiin sovittaa, vaan uusi tapa nähdä koko tiedonvälityksen rooli.

Internetin mahdollistama haaste voidaan nähdä tavassa, jolla kansalaisaktivistit käyttävät mediaa järjestäytymiseen, tapahtumien organisoitiin ja tiedon levitykseen. Tässä tavassa toimia näkyy aavistus uudenlaista mediakulttuuria, joka poikkeaa radikaalisti vanhasta.

Nimenomaan kansalaisaktivismissa Internet mahdollistaa toimintoja, jotka vielä kymmenen vuotta sitten olisivat kaatuneet yksin logistisiin ongelmiin. Kun 200, ennalta toisilleen tuntematonta ihmistä järjestää ilman minkään taustaorganisaation apua ja omalla kustannuksellaan neljä bussia Prahaan päästäkseen Kansainvälistä Valuuttarahastoa (IMF) vastaan suunnattuun mielenosoitukseen, täytyy takana olla muutakin kuin nuorison ikuinen huoli maailman tilasta. Kymmenen vuotta sitten nämä ihmiset eivät olisi edes tienneet mikä IMF on. Vielä merkittävemmän näyn äärellä ollaan kuitenkin silloin, kun Independent Media Center (www.indymedia.org) uutisoi tiedon samaisen Prahan kokouksen keskeyttämisestä puolitoista tuntia ennen uutistomisto Reutersia.

Uutta Internet-tiedonvälityksessä on tiedon tuottamisen rakenne: Toisin kuin perinteisessä tiedonvälityksessä, verkossa ei ole yhtä porttia ”oikean ja olennaisen” esiin seulovine vartijoinen, vaan monta sanojaa ja monta sanojaa, jotka kulkevat ristiin kaikilta kaikille. Jokaisella on oma mielipiteensä ja oikeus sanoa se. Ei ole enää yhtä totuutta, eikä siitä päättävää ammattilaiseliittiä, vaan monta totuutta, jotka voivat kaikki olla yhtä tosia.

Tapa nähdä median rooli on aktivistiliikkeessä uusi. Mediaa ei nähdä tapahtumista riippumattomana havainnoijana, vaan aktiivisena toimijana. Puolueettomasta tai objektiivisesta mediasta ei juuri kukaan puhu vakavissaan, harva pitää koko ideaa teoriassakaan mahdollisena. Tämä koskee etenkin valtamediaa, mutta myös kaikkia omia mediaprojekteja, joissa avoimesti myönnetäänkin subjektiivisuus.

Pohjimmiltaan media nähdään välineenä. Toisinaan kanavana luoda sosiaalista kommunikaatiota, toisinaan välineenä muuttaa maailmaa. Periaat-

teellisella tasolla tärkeänä nähdään jokaisen oikeus omaan julkisuuteensa omilla ehdoillaan. Warholin viittäoista minuuttia ei anota keneltäkään, vaan se otetaan silloin kun halutaan.

Aktivistien sanotaan toteuttavan ulkomailta opittuja toimintamalleja, jotka Internetin kautta leviävät Suomeen. Tämä on sinänsä aivan totta, mutta vähemmän arvolutautuneesti voitaisiin puhua vaikka kansainvälisyydestä, siitä kuinka nähdään maailma valtakunnan rajojen ulkopuolellakin, ja toimitaan lähinnä Euroopan- tai maailmanlaajuisesti. Eiväthän toimintatavat leviä Internetissä ainoastaan Suomeen, vaan kaikkialle, minne vain johtoa riittää – Melbournesta Kongon kautta Vancouveriin.

Aktivistien järjestäytymisessä keskeisimmät välineet ovat eri Internet-mediat, lähinnä sähköposti ja World Wide Web. Erilaisia sähköpostilistoja on lukemattomia ja niitä sekä syntyy että kuolee tarpeen mukaan. Määrän sijasta olisikin osuvampaa puhua siitä montako listaa syntyy viikottain. Kutsut mielenosoituksiin kulkevat sähköpostina, lehdistötiedotteet laaditaan sähköpostilistalla ja jopa yleiset periaatteet ja tavoitteet saatetaan muotoilla sähköpostitse.

Tapahtumia järjestettäessä web-sivuilla on esitteen rooli. Sivujen kautta tapahtumasta kiinnostuneet ihmiset voivat tutustua asiaan tarkemmin joutumatta ottamaan aktiivisesti kontaktia kehenkään. Toisaalta sivut eivät usein tyydy tähän rooliinsa, vaan esittelevät myös suoraan ja linkkien kautta runsaasti tapahtumien taustoja, vaihtoehtoisia näkemyksiä ja pyrkivät antamaan tilaa lukijan omille näkemyksille. Esimerkiksi Kuokkavieras-juhlien sivuilla (www.kuokkavieras.cjb.net) luetuimpia juttuja olivat tapahtumaan tulossa olevien ihmisten omat kertomukset.

Myös lehdillä on ollut ja on edelleenkin merkityksensä organisoitumisessa. Vuodesta 1995 (useimmiten) kuukausittain ilmestynyt Toimintakalenteri (www.toiminta.kulma.net) kertoo tulevista tapahtumista ja erilaisista ryhmisistä ja kampanjoista. Toiminnan julkilausuttuna tavoitteena on aktivoida ihmisiä toimimaan vapaamman, tasa-arvoisemman ja puhtaamman maailman puolesta.

Kaikesta uusmediahypestä huolimatta merkittävin media organisoitumisessa on aina suora kasvokkain tapahtuva keskustelu. Siksi järjestetään keskusteluja, tempauksia ja bileitä, joissa ihmiset voivat päästä kontaktiin suoraan toistensa kanssa.

* * *

Kaikkiaan media nähdään välineenä, taktisena kanavana tehdä jokin asia. Helsingin Sanomat on välineenä rinnasteinen sähköpostilistaan: toinen on nopeampi ja vapaampi, mutta toinen tavoittaa suuremman lukijakunnan – riippuu asiasta mitä painotetaan. Se, että valtamedia nähdään usein lähinnä vastustajan – mikä se sitten lieneekin, yhtiö tai valtio – liittolaisena, ei estä käyttämästä sitä kaikissa mahdollisissa tilanteissa.

Oleellisempia tiedotuskanavia kuitenkin ovat omat sähköpostilistat, lehdet ja www-sivut. Kun aktivistit järjestävät jonkin tapahtuman, kuvaus tapahtumista ja ensimmäiset analyysit sen merkityksestä löytyvät verkosta jo kauan ennen aamun lehden kolahtamista luukuista, usein jo ennen lehden kirjoittamista.

Ehkä paras esimerkki tiedotuksesta on VAI eli Vaikuttava tietotoimisto (www.kulma.net/vaikuttava), johon kuka tahansa voi kirjoittaa minkä tyyppisen jutun tahansa. Myös VAI on tuontitavaraa: se on osa maailmanlaajuisia Independent Media Center -verkostoa (IMC), joista ensimmäinen syntyi Seattlessa tiedotettaessa WTO-protesteista.

IMC:n leviäminen osoittaa myös kuinka Internet tekee mahdolliseksi väljien verkkomaisten organisaatioiden nopean kasvun. Kolmetoista kuukautta ensimmäisen Indymedian perustamisen jälkeen verkostolla oli 44 toimipistettä 15 eri maassa kuudella mantereella. Samanlaisia kasvulukuja ei taida löytyä kuin uusmedia-alan johtajien päiväunista.

Maailman IMC:t ovat toimineet eri tiedotusvälineiden runsaina lähteinä, mutta yhä enemmän myös medioina itsessään. VAI aloitti toimintansa 6.12.2000 Presidentin linnan kuokkävierasjuhlien yhteydessä, ja ensimmäisen kuukauden aikana etusivu ladattiin jo yli 25 000 kertaa. Melko lupaava alku ilman mainosbudjettia toimivalle suomenkieliselle www-palvelulle.

Toisaalta tiedotusta ja organisaatiota on vaikea erottaa toisistaan. Organisaatio lähinnä levittää tietoa, joka kehottaa ihmisiä ja ryhmiä toimimaan itsenäisesti. Jokainen VAI:n uutinenkin on samalla kehoitus aktivoitua itse, kirjoittaa vastine tai tehdä jotain muuta.

* * *

Voidaan väittää, että tämä uusi tapa käsitellä mediaa on elitistinen ja epädemokraattinen. Läheskään kaikki eivät voi käyttää Internetiä. Verkko on vain hyvin koulutetun, valkoisen keskiluokan edustajien leikkikenttä suurimman osan maailmaa jäädessä ulkopuolelle. Kritiikki on totta ja perusteltua, mutta monellako meistä on oma TV-asema? Demokraattisuuden kannalta keskeistä ei ole pelkästään se, kuinka moni voi seurata mediaa, vaan myös se monellako on mahdollisuus vaikuttaa median sisältöön.

*Orso Kivekäs on helsinkiläinen tietojenkäsittelytieteen opiskelija, tietoliikennekonsultti ja pitkän linjan kansalaisaktivisti.
Sähköposti: otso.kivekas@helsinki.fi*